

Sygn. akt I ACa 1052/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Edyta Buczkowska-Żuk
Sędziowie:	SSA Marta Sawicka (spr.) SSO del. Agnieszka Bednarek-Moraś
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Piotr Tarnowski

po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2016 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko T. M.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 11 września 2015 roku, sygn. akt I C 901/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1/ zasądza od pozwanej T. M. na rzecz powoda (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 206 436,14 zł (dwieście sześć tysięcy czterysta trzydzieści sześć złotych czternaście groszy) z odsetkami ustawowymi od dnia 22 stycznia 2013 roku do dnia zapłaty z zastrzeżeniem, że pozwanej służy prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do nieruchomości położonej w miejscowości R. objętej księgą wieczystą (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie XI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w P.;

2/ zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 17 539 zł (siedemnaście tysięcy pięćset trzydzieści dziewięć złotych) tytułem kosztów procesu;

II. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 15 722 zł (piętnaście tysięcy siedemset dwadzieścia dwa złote) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO A. Bednarek-Moraś SSA E. Buczkowska-Żuk SSA M. Sawicka

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 18 stycznia 2013 r. (...) Bank (...) spółka akcyjna z siedzibą w W. (dalej: (...) S.A.) wniosła o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym i orzeczenie w nim, że pozwana T. M. ma zapłacić na jej rzecz kwotę 206.436,14 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Jednocześnie powódka wniosła o zastrzeżenie pozwanej prawa do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do nieruchomości położonej w R., dla której Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, XI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w P., prowadzi księgę wieczystą (...). Dodatkowo powódka wniosła o zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu złożonego pozwu strona powodowa wskazała, że pozwana jest właścicielem w/w nieruchomości, na której na rzecz powódki została ustanowiona hipoteka zwykła na kwotę 200.000 zł oraz hipoteka kaucyjna na kwotę 40.000 zł. W dniu 24 listopada 2010r. powódka zawarła z D. O., prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą Usługi (...), umowę pożyczki hipotecznej o numerze (...), której spłata została zabezpieczona w/w hipotekami. Z uwagi na zaległości w spłacie pożyczki, powodowy bank pismem z 8.07.2011r. wypowiedział D. O. umowę pożyczki. Wobec niespłacenia długu przez dłużniczkę osobistą, (...) S.A. wezwał do zapłaty długu pozwaną jako dłużnika rzeczowego. Następnie powódka wypowiedziała umowę pożyczki także dłużniczce rzeczowej pismem z dnia 8 października 2012r.. Pozwana nie spłaciła długu ani nie ustosunkowała się do powyższego wezwania. Uzasadniając żadaną kwotę powódka wskazała, że na dzień wniesienia pozwu tj. 18 stycznia 2013r. przysługuje jej wobec pozwanej wierzytelność w kwocie 206.436,14 zł: należność główna – 198.882,68 zł; odsetki od dnia 19 listopada 2012r. do dnia 17 stycznia 2013r. – 7.553,46 zł. Powódka domagała się także odsetek ustawowych od dnia 19 stycznia 2013r. na podstawie przepisu art. 482 § 1 k.c.

Dnia 18 lutego 2013 r. Referendarz sądowy w Sądzie Okręgowym w Szczecinie, wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym (sygn. akt I Nc 24/13), w którym nakazał pozwanej zapłacić na rzecz powódki kwotę 206.436,14 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 21 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty z zastrzeżeniem, że pozwanej służy prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do nieruchomości położonej w R. objętej księgą wieczystą (...) prowadzonej Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, XI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w P., a także kwotę 2.580,50 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w terminie dwóch tygodniu od dnia doręczenia nakazu zapłaty albo wnieść sprzeciw od nakazu zapłaty.

Pozwana złożyła sprzeciw od powyższego nakazu zapłaty, w którym wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów postępowania, zgłaszając przy tym wnioski dowodowe. W treści sprzeciwu pozwana podniosła, że pismem z dnia 14 marca 2012r. została wezwana przez powódkę do zapłaty kwoty 238.063,05 zł, jako dłużnik rzeczowy z tytułu umowy pożyczki hipotecznej udzielonej D. O. w ramach prowadzonej przez nią działalności gospodarczej. Pozwana wyjaśniła, że po otrzymaniu wezwania do zapłaty udała się do placówki powódki i tam okazano jej dokumenty stanowiące podstawę wpisu hipoteki do księgi wieczystej, których wcześniej nie widziała ani nie podpisywała. Wskazała, że nie była nigdy w banku żeby zabezpieczyć pożyczkę, nie rozmawiała też z D. O. o udzieleniu zabezpieczenia jej pożyczki, jak również nie była w sądzie wieczystoksięgowym aby opłacić i złożyć oświadczenie o ustanowieniu hipoteki oraz wniosła o wpis do księgi wieczystej. Powódka przedstawiła swoje działania celem wyjaśnienia powyższej sytuacji w tym okoliczność złożenia zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa w sprawie fałszerstwa jej podpisu na ww. dokumentach. W ocenie pozwanej konieczne jest zawieszenie postępowania do zakończenia postępowania karnego, ponieważ okoliczność prawdziwości podpisów na dokumentach stanowiących podstawę wpisu hipoteki do księgi wieczystej ma znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Z ostrożności podniosła, że powodowy bank nie wykazał wysokości dochodzonego roszczenia, ani nie przedstawił dokumentów, z których wynikałaby wysokość dochodzonego przez niego roszczenia.

Wyrokiem z dnia 11 września 2015r. Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił powództwo w całości (pkt I.) oraz nakazał ściągnąć od (...) Banku (...) Spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Szczecinie kwotę 300 zł tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych (pkt II.).

Podstawą powyższego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne: w dniu 24 listopada 2010r. powódka (...) Bank (...) S.A. zawarła z D. O., prowadzącą działalność gospodarczą pod firmą Usługi (...), umowę pożyczki hipotecznej dla małych i średnich przedsiębiorstw oznaczoną numerem (...). Na podstawie umowy (...) Bank (...) S.A. udzielił D. O. pożyczki w kwocie 200.000 zł na cele związane z prowadzoną działalnością gospodarczą (§ 1). W umowie strony postanowiły, że wypłata pożyczki nastąpi na rachunek bankowy D. O. o numerze (...) po potwierdzeniu złożenia w Sądzie Rejonowym Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, XI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w P., wniosków o wpis hipotek prawidłowo opłaconych, o których mowa w § 20 ust. 1 (§ 3). Pożyczka miała być oprocentowana na podstawie stawki referencyjnej, którą stanowić miała zmienna WIBOR 3M podawana w Tabeli kursów (...) S.A., powiększona o stałą marżę w wysokości 5,8% (§ 4). Spłata pożyczki (kapitału oraz odsetek) miała następować poprzez obciążenie rachunku bankowego o numerze (...), należącego do D. O. (§ 5). Za czynności związane z obsługą i udzieleniem pożyczki powódce przysługiwała prowizja oraz opłaty bankowe zgodnie z Taryfą prowizji i opłat, stanowiącą załącznik do umowy, przy czym wysokość prowizji i opłat mogła ulegać zmianom bez konieczności wypowiedzenia warunków umowy (§ 6). Prowizje i opłaty miały być pobierane z rachunku bankowego, z którego miała następować spłata pożyczki (§ 7). Spłata pożyczki (kapitału i odsetek) miała następować w równych ratach, płatnych w terminie 1. dnia każdego miesiąca kalendarzowego, przy czym początkowy termin spłaty został przez strony określony w ten sposób, że rozpoczynał się w pierwszym albo drugim miesiącu następującym po miesiącu udzielenia pożyczki, w zależności od tego, czy pomiędzy początkiem spłaty a dniem udzielenia pożyczki minął okres 1 miesiąca (§ 8). Spłata rat miała następować w wysokości rat określonych w zawiadomieniach, doręczanych pożyczkobiorcy, a sporządzenie zawiadomienia miało być płatne (§ 9 w zw. z § 10). W przypadku braku spłaty w terminie całości albo części pożyczki powódka miała prawo do potrącenia takich nieterminowych wpłat z ww. rachunku bankowego D. O., a w razie niezaspokojenia w ten sposób swoich roszczeń – do wypowiedzenia umowy pożyczki z terminem wypowiedzenia 30 dni (§ 12 w zw. z § 14). Spłata pożyczki została zabezpieczona m. in. poprzez hipotekę zwykłą w kwocie 200.000 zł na prawie własności działki (...) położonej R., gm. D., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, XI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P., prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) oraz hipotekę kaucyjną w kwocie 40.000 zł na prawie własności działki (...) położonej R., gm. D., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, XI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P., prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) (§ 20).

Sąd Okręgowy ustalił, że T. M. od dnia 20 listopada 2009r. jest właścicielem nieruchomości położonej w R., gm. D., działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, XI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P., prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). W dniu 24 listopada 2010r. pozwana T. M. złożyła oświadczenie o ustanowieniu na prawie własności nieruchomości położonej w R., gm. D., działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, XI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P., prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), hipoteki zwykłej na kwotę 200.000 zł oraz hipoteki kaucyjnej na kwotę 40.000 zł w celu zabezpieczenia wierzytelności (...) Banku (...) S.A. z tytułu pożyczki hipotecznej udzielonej D. O. na podstawie umowy nr (...) w dniu 24 listopada 2010 r. Tego samego dnia pozwana złożyła do Sądu Rejonowego Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, XI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P., wniosek o wpis ww. hipotek zgodnie z oświadczeniem z dnia 24 listopada 2010r.. Wpis hipotek nastąpił w dniu 25 listopada 2010r..

Pismem z dnia 8 lipca 2011r. (...) S.A. skierował do D. O. wypowiedzenie umowy pożyczki z dnia 24 listopada 2010r., wzywając ją do zapłaty kwoty 16.810,95 zł w terminie 7 dni pod rygorem skuteczności wypowiedzenia. Jednocześnie powódka poinformowała, że na dzień 7 lipca 2011r. zadłużenie z tytułu umowy wynosi 209.313,52 zł. Pismo zostało odebrane przez R. O. w dniu 19 lipca 2011 r.

Pismem z dnia 8 października 2012r. (...) S.A. skierował do T. M. wypowiedzenie umowy pożyczki z dnia 24 listopada 2010r., wzywając ją jako dłużnika rzeczowego do zapłaty należności głównej, tj. kwoty 198.882,68 zł w terminie wypowiedzenia 30 dni pod rygorem skuteczności wypowiedzenia i naliczania odsetek. Pismo zostało odebrane w dniu 16 października 2012 r. Sąd wskazał, że T. M. nie zareagowała na pismo z dnia 8 października 2012 r. i nie zapłaciła kwoty tam wskazanej.

W oparciu o powyższe ustalenia, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powództwo nie zasługiwało w ogóle na uwzględnienie. Sąd wskazał, że podstawą żądania powódki był art. 65 ust. 1 w zw. z art. 69 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. Nr 124, poz. 1361 z późn. zm.; dalej: u.k.w.h.). Zaakcentował przy tym, że celem hipoteki jest zabezpieczenie wiarygodności, która musi być wyraźnie określona. Sąd nie podzielił zapatrywania strony powodowej, że wskazanie jako podstawy swojego roszczenia okoliczności ustanowienia hipoteki i kwoty podanej w wezwaniu do zapłaty jest wystarczające dla wykazania przysługującego jej żądania. W ocenie Sądu w niniejszej sprawie powódka (...) Bank (...) S.A. nie sprostowała ciężarowi dowodu w kwestii wykazania, że roszczenie zabezpieczone przedmiotowymi hipotekami istnieje, a ponadto nie wykazała kwoty stanowiącej to roszczenie, który to obowiązek ciążył na niej zgodnie z art. 6 k.c.. Według Sądu Okręgowego skoro hipoteka zabezpiecza określone roszczenie, w tym przypadku z umowy pożyczki, to dochodząc zapłaty od dłużnika hipotecznego powódka winna była wykazać, iż zaistniały przesłanki z przepisu art. 720 §1 k.c.. Powołując się na treść § 2 oraz § 3 umowy pożyczki, Sąd podkreślił, że strona powodowa nie przedstawiła jakiegokolwiek dowodu na okoliczność, że wypłaciła D. O. kwotę pożyczki. Natomiast załączona do pozwu kopia umowy pożyczki, wezwania do zapłaty i wypowiedzenia umowy pożyczki, a także odpis z księgi wieczystej nieruchomości pozwanej, w ocenie Sądu nie stanowią potwierdzenia okoliczności, że D. O. otrzymała kwotę pożyczki jak również nie można na ich podstawie określić czy i w jakiej wysokości D. O. spłacała ewentualnie wypłaconą pożyczkę. W konsekwencji z uwagi na brak odpowiednich dokumentów, Sąd nie ma możliwości dokonania weryfikacji dochodzonego przez powodowy bank roszczenia. Mając na względzie sposób postawienia do dyspozycji pożyczki (§ 2 ust. 1; § 3 ust. 3) oraz sposób jej spłaty (§ 5 ust. 3) według Sądu powódka miała nieograniczony dostęp do potwierdzeń transakcji bankowych wypłaty pożyczki i spłaty rat pożyczki, skoro zgodnie z jej twierdzeniem takowe okoliczności wystąpiły. Z uwagi na niewykazanie przez (...) S.A., że wypłacił D. O. pożyczkę i w jakiej wysokości pożyczka miałaby zostać spłacona, tym samym powodowy bank nie udowodnił istnienia roszczenia wobec pozwanej.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji sam fakt istnienia hipoteki nie przesądza o istnieniu roszczenia i o jego wysokości, ponieważ hipoteka jedynie zabezpiecza inne określone roszczenie, które wierzyciel hipoteczny ma obowiązek wykazać. Natomiast przedłożona umowa pożyczki, pisma będące wypowiedzeniami umowy i wezwaniami do zapłaty, które zostały doreczone, nie zaś zaakceptowane są niewystarczające do przyjęcia, że powódka udowodniła, że roszczenie leżące u podstaw ustanowionych hipotek istnieje, ani też, że prawidłowa jest wskazywana przez powódkę wysokość dochodzonego roszczenia.

Sąd Okręgowy wydając powyższe rozstrzygnięcie miał na względzie art. 207 §6 k.p.c. i w konsekwencji stwierdził, że na etapie postępowania, na jakim został wydany wyrok, nie zaszła którakolwiek z okoliczności uzasadniających dopuszczenie i przeprowadzenie kolejnych dowodów powódki na wykazanie podstawy roszczenia. Według Sądu, istnienie roszczenia i jego wysokość powódka powinna była wykazać już w pozwie. Nadto dowody na okoliczność istnienia i wysokości roszczenia powódka mogła przedstawić jeszcze w toku postępowania ustosunkowując się do zarzutów sformułowanych przez pozwaną w złożonym sprzeciwie od nakazu zapłaty, z której to sposobności powódka nie skorzystała, ograniczając swoją argumentację do przedstawienia poglądu, zgodnie z którym istnienie i wysokość roszczenia wykazała i wynika z samego wpisu hipoteki, umowy i wezwań do zapłaty. Sąd zaakcentował, że powódka stosownych wniosków dowodowych w tym względzie nie złożyła.

Sąd zauważył, że jedynym późniejszym wnioskiem dowodowym był wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu grafologii, na okoliczność czy dokumenty związane z ustanowieniem i wpisem hipoteki zostały podpisane przez pozwaną, który jednak nie potwierdził, że roszczenie zabezpieczone wpisem hipoteki do księgi wieczystej nieruchomości pozwanej istniało. W konsekwencji w ocenie Sądu brak zgłoszenia stosownych wniosków

dowodowych – mimo jednoznacznych zarzutów pozwanej – nastąpiło z niedbalstwa powódki i nie można było przyjąć, aby ewentualne późniejsze wnioski nie spowodowały zwłoki w rozpoznawaniu sprawy. W konsekwencji Sąd przyjął, że skoro powódka do tej pory nie wykazywała inicjatywy dowodowej w celu wykazania podstawy i wysokości dochodzonego roszczenia, to wszelkie ewentualne późniejsze dowody musiałyby zostać pominięte jako rażąco spóźnione.

W przedmiocie kosztów procesu Sąd wskazał, że powódka w całości proces przegrała, a pozwana w całości wygrała. Z uwagi na to, że pozwana działając samodzielnie, bez zawodowego pełnomocnika nie wykazała, że poniosła jakiegokolwiek koszty związane z procesem i tym samym nie było podstaw do rozstrzygnięcia o kosztach procesu między stronami. Na podstawie 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1296, z późn. zm.) zostały rozliczone nieuiszczone koszty sądowe, które stanowiły wynagrodzenie biegłego grafologa.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód, zaskarżając go w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie art. 234 k.p.c. w związku z art. 71 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu obowiązującym do dnia 20 lutego 2011r., poprzez obciążenie powoda obowiązkiem ciężaru dowodu wykazania istnienia i wysokości wierzytelności dochodzonej pozwem, w sytuacji gdy na rzecz istnienia i wysokości wierzytelności powoda przemawiał wpis hipoteki w księdze wieczystej, a przeciwdowód nieistnienia wierzytelności lub istnienia jej w niższej wysokości obciążał z racji odnośnych regulacji

stronę pozwaną;

2. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, poprzez nieuwzględnienie okoliczności, że dokument nazwany: wezwanie do zapłaty i wypowiedzenie umowy z dnia 8 lipca 2011r. wraz z potwierdzeniem odbioru jest dokumentem wystawionym w oparciu o księgi rachunkowe banku zawierającym oświadczenie osób upoważnionych do reprezentowania banku w zakresie praw i obowiązków majątkowych i opatrzony jest jego pieczęcią, a zatem spełnia oczekiwania odnośnie podstaw i wysokości zobowiązania wyrażone w sprzeciwie od nakazu zapłaty przez stronę pozwaną.

W oparciu o powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę wyroku i uwzględnienie powództwa w całości oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego. Ponadto strona powodowa z ostrożności procesowej wniosła o przeprowadzenie dowodu z wydruku „Dane umowy kredytowej” nr klienta (...) oraz wydruku „Szczegóły dotyczące operacji” (...) na okoliczność rzeczywistego postawienia do dyspozycji D. O. kwoty przyznanej pożyczki i z tej przyczyny powstania zobowiązania zabezpieczonego wpisem hipoteki na nieruchomości pozwanej. Apelujący wskazał przy tym, że postępowanie prowadzone przed Sądem I. instancji nie uzasadniało w sposób dostateczny potrzeby wykazania odnośnej okoliczności, a dopuszczenie dowodu z opinii biegłego grafologa było mylące i zbędne w sytuacji rzeczywistego istnienia założeń przyjętych za podstawę skarżonego wyroku, co najmniej w momencie złożenia przez stronę powodową odpowiedzi na sprzeciw pozwanej, co zgodnie z art. 368 § 1 pkt 4 k.p.c. uzasadnia aktualne przywołanie tych dowodów. W uzasadnieniu przedłożonej apelacji, powód rozwinął argumentację w zakresie zasadności podniesionych zarzutów i konieczności zmiany wyroku w kierunku przez niego wskazanym.

Ponadto powód podniósł, że zgodnie z wpisem w Dziale IV Kw nr (...) oraz dokument „Dane umowy kredytowej” nr klienta (...) aktualnie powód dochodzi od pozwanej wierzytelności we własnym imieniu, aczkolwiek na rzecz i rachunek osoby trzeciej tj. nabywcy wierzytelności (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. przy ul. (...). W związku z tym istnieje możliwość podniesienia wobec powoda roszczeń ze strony tego podmiotu w sytuacji niekorzystnego wyniku niniejszej sprawy i z tej przyczyny powód wniósł o zawiadomienie o sporze (...) Spółka Akcyjna w W. z siedzibą w W. przy ul. (...) i wezwanie go do wzięcia udziału w sprawie.

W odpowiedzi na apelację, pozwana wniosła o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych. Jednocześnie na podstawie art. 207 § 6 k.p.c.

pozwana wniosła o pominięcie przez Sąd Apelacyjny zgłoszonych przez powoda dowodów w apelacji w postaci wydruk „Dane umowy kredytowej nr klienta (...)” oraz wydruku Szczegóły dotyczące operacji (...) jako spóźnionych.

Na podstawie zarządzenia przewodniczącej wydziału (k. 261) o terminie rozprawy wyznaczonym na dzień 24 maja 2016r. został zawiadomiony (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. przy ul. (...) i doręczono mu odpis apelacji powoda. Przedmiotowa przesyłka nie

została podjęta w terminie, ze skutkiem doręczenia (k. 267).

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja powoda okazała się zasadna i skutkowałą zmianą zaskarżonego wyroku.

Ustalenia Sądu Okręgowego w części dotyczącej zawarcia umowy pożyczki hipotecznej między powodem a D. O., prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą Usługi (...); oświadczenia z dnia 24 listopada 2010r. o ustanowieniu zabezpieczenia w postaci hipoteki umownej zwykłej do kwoty 200.000zł, na zabezpieczenie spłaty wierzytelności, oraz hipoteki umownej kaucyjnej do kwoty 40.000 zł, na zabezpieczenie spłaty odsetek umownych według stopy zmiennej na nieruchomości, której aktualnym właścicielem jest pozwana; wniosku o wpis w księdze wieczystej z dnia 24 listopada 2010r.; opinii z zakresu klasycznych badań dokumentów wraz z jej uzupełnieniem; odpisu zwykłego księgi wieczystej nr (...) z dnia 13 lutego 2013r.; wezwań do zapłaty i wypowiedzenia wierzytelności hipotecznej skierowanych do dłużnika osobistego – D. O. oraz do dłużnika hipotecznego – pozwanej są prawidłowe, nie zostały zakwestionowane przez strony i w tym zakresie ustalenia te Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne.

W przedmiotowej sprawie powódka, jako wierzyciel hipoteczny, dochodzi przeciw pozwanej właścicielce nieruchomości obciążonych wyżej wymienionymi hipotekami następujących kwot:

- 198.882,68 zł tytułem należności głównej oraz

- 7.553,46 zł tytułem odsetek naliczonych od 19.11.2012r. do 17.01.2013r.

Nadto powódka wniosła o zasądzenie odsetek ustawowych od dnia wniesienia pozwu tj. od dnia 19.01.2013r. od kwoty 206.436,14 zł.

W ten sposób dochodzone roszczenie zostało określone w pozwie i podtrzymane w

toku dalszego postępowania. Bezsporne jest między stronami, że pozwana jako właściciel nieruchomości położonej w R., gm. D. obciążona jest dwoma hipotekami (umowną zwykłą i umowną kaucyjną) oraz jest odpowiedzialna rzeczowo za wierzytelności zabezpieczone tymi hipotekami. Jak słusznie zauważył to Sąd Okręgowy, pozwana jako dłużnik rzeczowy odpowiada na podstawie art. 65 ust. 1 u.k.w.h., zgodnie z którym to przepisem, w celu zabezpieczenia oznaczonej wierzytelności wynikającej z określonego stosunku prawnego można nieruchomość obciążyć prawem, na mocy którego wierzyciel może dochodzić zaspokojenia z nieruchomości bez względu na to, czyją stała się własnością i z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela nieruchomości. Zgodnie z art. 71 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu pierwotnym (Dz.U. z 1982 r. Nr 19, poz. 147), domniemanie istnienia prawa wynikające z wpisu hipotek obejmuje, jeżeli chodzi o odpowiedzialność z nieruchomości, także wierzytelność zabezpieczoną hipoteką. Przepis ten w powołanym brzmieniu znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie, bowiem zgodnie z art. 10 ust. 2 zd. 1 ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2009 r. Nr 131, poz. 1075) do hipotek zwykłych powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej stosuje się przepisy ustawy w dotychczasowym brzmieniu. Z mocy art. 69 u.k.w.h. w poprzednim brzmieniu, który nadal stosuje się do hipotek zwykłych, wpis ten zabezpiecza także odsetki za opóźnienie w wysokości ustawowej i to niezależnie od treści dokonanego wpisu. Ponadto z mocy art. 3 u.k.w.h. wynika, że z ujawnionymi hipotekami związane jest domniemanie prawne zgodności wpisów w księgach wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym i każdy kto ma interes może na to domniemanie się powołać, natomiast strona przeciwna może to domniemanie obalić, jednakże wówczas ciężar dowodu spoczywa

na osobie, która kwestionuje prawdziwość wpisów ujawnionych w księdze wieczystej. Wymaga zaakcentowania, że powyższe domniemanie istnienia hipoteki nie jest równoznaczne z domniemaniem istnienia zabezpieczonej hipoteką wierzytelności, stąd regulacja art. 71 u.k.w.h. rozszerza domniemanie istnienia hipoteki umownej, obejmując nią także wierzytelność zabezpieczoną hipoteką. Mając na względzie powyższe regulacje należy zważyć, że wpis hipoteki dla wierzyciela hipotecznego – jeżeli chodzi o odpowiedzialność dłużnika rzeczowego z nieruchomości – jest wystarczającą legitymacją do dochodzenia przysługującej mu wierzytelności w ten sposób zabezpieczonej. W konsekwencji wierzyciel dochodzący realizacji swoich praw wynikających z hipoteki umownej może powołać się na domniemanie wynikające z art. 71 u.k.w.h. w celu udowodnienia istnienia wierzytelności. Tym samym sam wpis hipoteki jest wystarczający dla uwzględnienia powództwa skierowanego przeciwko dłużnikowi rzeczowemu. Przedmiotowe domniemanie jest możliwe do obalenia, jednakże to na stronie pozwanej ciąży obowiązek wynikający z art. 6 k.c., żeby udowodnić nieistnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką zwykłą (por. wyrok SN z dnia 2 grudnia 2009 r., sygn. akt I CSK 161/09; Legalis nr 303888).

W konsekwencji skarżący miał słuszność podnosząc zarzut naruszenia art. 234 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie domniemania prawnego z art. 71 u.k.w.h. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 20 lutego 2011r.. Powyższe bowiem rozważania prowadzą do jednoznacznego wniosku, że Sąd Okręgowy wadliwie stwierdził, że (...) S.A. winna wykazać dokumentami wysokość przysługującej jej w stosunku do pozwanej kwoty wierzytelności w wysokości 198.882,68 zł, ponieważ okoliczność ustanowienia hipoteki umownej i kwota wskazana w wezwaniu do zapłaty były niewystarczające. Przeciwnie - dowód, że wierzytelność nie istnieje w całości czy w części, obciążał stronę pozwaną. Natomiast pozwana domniemania istnienia dochodzonej wierzytelności z tytułu kapitału w kwocie 198.882,68 zł nie obaliła. W tym zakresie pozwana nie wykazała żadnej inicjatywy dowodowej ograniczając się do kwestionowania rozkładu ciężaru dowodowego w tej sprawie oraz podważania autentyczności jej podpisów złożonych na oświadczeniu o ustanowieniu hipoteki z dnia 24 listopada 2010r. oraz na wniosku o ustanowieniu hipoteki z dnia 24 listopada 2010r.. W przedmiocie autentyczności podpisu pozwanej na wskazanych dokumentach podkreślić należy, że z opinii biegłej z zakresu grafologii wprost wynika, że to pozwana złożyła na nich podpisy a podniesione przez T. M. wątpliwości i zastrzeżenia biegła wyjaśniła w sposób jednoznaczny.

W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że obydwie hipoteki zostały ustanowione przed dniem 20 lutego 2011r., przy czym jedna to była hipoteka umowna zwykła a druga to hipoteka umowna kaucyjna. Z mocy art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2009r. Nr 131, poz. 1075), do hipotek kaucyjnych powstałych przed dniem wejścia w życie tej ustawy (przed 20.02.2011r.) stosuje się nowe przepisy o hipotece, tj. w brzmieniu nadanym wskazaną nowelizacją, z wyjątkiem przepisów o rozporządzaniu opróżnionym miejscem hipotecznym. W konsekwencji w przedmiotowej sprawie, w zakresie hipoteki kaucyjnej do 40.000 zł (k. 31), stosuje się 69 u.k.w.h. w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą. Jednak ze względu na to, że hipoteka ta została już ustanowiona, zakres zabezpieczenia nią wierzytelności jest taki, jaki wynikał z uchylonego art. 104 u.k.w.h.. Zgodnie z tym przepisem, hipoteka kaucyjna zabezpieczała odsetki oraz koszty postępowania mieszczące się w sumie wymienionej we wpisie hipoteki. Podzielając stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z 12 marca 2003r. (sygn. akt III CKN 1026/00, Legalis nr 64862) stwierdzić należy, że hipoteka zwykła nie zabezpiecza odsetek za opóźnienie liczonych według zmiennej stopy procentowej ani odsetek kapitałowych nie ujętych we wpisie, bowiem takie odsetki mogą być objęte wyłącznie hipoteką kaucyjną, która służy do zabezpieczenia wierzytelności o jeszcze nieustalonej wysokości na chwilę składania wniosku o wpis hipoteki. Zgodnie natomiast z odpisem zwykłym księgi wieczystej nr (...) z dnia 13 lutego 2013r. została ustanowiona hipoteka umowna kaucyjna do kwoty 40.000 celem zabezpieczenia odsetek umownych według zmiennej stopy procentowej, które w niniejszej sprawie powódka określiła na wysokość 7.553,46 zł wskazując okres ich naliczania.

Należy zaakcentować, że w poprzednim stanie prawnym jak i aktualnie obowiązujące przepisy regulujące hipotekę, które stosuje się do hipotek kaucyjnych nie przewidują istnienia domniemania istnienia wierzytelności zabezpieczonej powyższą hipoteką, jak zostało to uregulowane względem hipotek zwykłych. Z uchylonego już art. 105 u.w.k.h. jednoznacznie wynikało, że ustawodawca nie przewidział domniemania istnienia wierzytelności, która została zabezpieczona hipoteką kaucyjną – „Wierzyciel nie może powołać się na wpis hipoteki kaucyjnej w celu udowodnienia

wierzytelności zabezpieczonej.”. Wskazana regulacja podyktowana była racjonalnym założeniem, wynikającym z wiedzy o tym jakiego rodzaju wierzytelności były zabezpieczane hipoteką kaucyjną, a więc przyszłe lub o wysokości niemożliwej do ustalenia na datę dokonywania wpisu. Wskazać w tym miejscu należy, że zgodnie z art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (t.j. - Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.) księgi rachunkowe banków i sporządzone na ich podstawie wyciągi oraz inne oświadczenia, podpisane przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzone pieczęcią banku, mają moc prawną dokumentów urzędowych oraz mogą stanowić podstawę do dokonania wpisów w księgach wieczystych i rejestrach publicznych. Zatem podstawą ważności oświadczenia wystawionego przez bank, a w konsekwencji - podstawą uznania wypowiedzenia i wezwania do zapłaty za dokument urzędowy jest spełnienie powyższych przesłanek, tj. m. in. podpisanie przez odpowiednio umocowane osoby i opatrzenie dokumentu pieczęcią (por. wyrok SA w Poznaniu z dnia 17 lutego 2010 r., sygn. akt I ACa 89/10; Legalis nr 237797). Analizując sporządzone przez powodowy bank dokumenty w postaci wypowiedzenia umowy pożyczki hipotecznej i wezwania do zapłaty skierowanych do pozwanej jako dłużnika rzeczowego, stwierdzić należy, że spełnia wymagania określone w powołanym przepisie: dokument został opatrzony pieczęcią banku oraz został podpisany przez osoby do tego upoważnione. Nadto pozwana nie podważała okoliczności, że powyższy dokument został sporządzony w oparciu o księgi bankowe i tym samym przysługuje mu miano dokumentu urzędowego. W treści sprzeciwu od nakazu zapłaty, pozwana będąc pouczone w tym zakresie (k. 36), nie podniosła zarzutu, że osoby, które złożyły podpis na dokumentach bankowych nie są osobami upoważnionymi do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banków. Jak już zostało to zauważone, argumentacja pozwanej w niniejszej sprawie ograniczała się do kwestionowania autentyczności podpisu złożonego na oświadczeniu o ustanowieniu hipoteki oraz na wniosku o ustanowieniu hipoteki jak również do kwestionowania rozkładu ciężaru dowodowego w tej sprawie. W powyższym zakresie pozwana w toku postępowania pierwszoinstancyjnego nie sformułowała ani zarzutu ani twierdzenia, w oparciu o który podniosła, że pismo z 8 października 2012r. zostało sporządzone przez nieuprawnione do tego podmioty, a tym samym nie przysługuje mu miano dokumentu urzędowego i związanych z nim domniemań prawnych. Przyznanie, o jakim stanowi art. 229 k.p.c. oznacza, że określona okoliczność stanowiąca element stanu faktycznego będącego podstawą żądania jest bezsporna. Przyznanie nie może budzić żadnych wątpliwości, a zatem w świetle całokształtu okoliczności sprawy winno być oczywiste, że fakt, z którego powód wyprowadza twierdzenie, strona przeciwna uznaje za istniejący. W konsekwencji należy stwierdzić, że wskazana okoliczność jako niekwestionowana została w istocie przyznana przez stronę pozwaną poprzez niepodnoszenie argumentacji w tym względzie. Fakt, że pozwana po raz pierwszy ustosunkowała się do powyższej kwestii dopiero w przedłożonej odpowiedzi na apelację w ocenie tutejszego Sądu należało uznać za spóźnione twierdzenia strony pozwanej.

Nadto zaakcentować trzeba, że zgodnie z art. 244 w zw. z art. 252 k.p.c. dokument urzędowy korzysta z domniemania zgodności z prawdą tj. wskazuje prawdziwy i udowodniony stan rzeczy wynikający z treści dokumentu. Dokonując analizy pisma z 8 października 2012r. w kontekście ujawnionych okoliczności sprawy stwierdzić należy, że skoro nie zostało obalone domniemanie istnienia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką umowną, to tym samym wykazana została podstawa naliczania odsetek i pozostałe zmienne konieczne do ich wyliczenia, a zabezpieczone hipoteką kaucyjną. Odnośnie określenia wysokości tego roszczenia to jego weryfikacja jest możliwa w oparciu o treść dokumentów załączonych do akt sprawy – znana jest podstawa naliczania odsetek, których domaga się strona powodowa (198.882,68 zł), znany jest okres za jaki były one naliczone (19.11.2012r. – 17.01.2013r.), że dotyczą odsetek za opóźnienie liczonych według zmiennej stopy procentowej (k. 31), która wyniosła 25%. Przedstawione przez powoda dane pozwalają na stwierdzenie, że wyliczona kwota odsetek przez powoda w wysokości 7.553,46 zł jest prawidłowa i nie wykracza ponad sformułowane żądanie.

W tej sytuacji pozew w zakresie żądania zasądzenia odsetek ustawowych od kwoty 206.436,14 zł od dnia wniesienia pozwu jest zasadny, ponieważ pozwana pozostaje w opóźnieniu w płatności i stosowanie art. 481 § 1 k.p.c. w tym wypadku nie jest wyłączone.

Odnośnie dokumentów przedłożonych przez apelującego wraz z apelacją celem wykazania okoliczności rzeczywistego postawienia do dyspozycji D. O. kwoty przyznanej pożyczki i z tej przyczyny powstania zobowiązania zabezpieczonego

wpisem hipoteki na nieruchomości pozwanej, Sąd Odwoławczy uznał za zbędne przeprowadzenie postępowania dowodowego w tym zakresie, z uwagi na przesądzenie rozstrzygnięcia w oparciu o powyżej dokonane rozważania.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok na mocy art. 386 § 1 k.p.c., o czym orzekł w punkcie pierwszym sentencji. Konsekwencją wydania wyroku reformatoryjnego była konieczność dokonania zmiany w zakresie kosztów postępowania przed Sądem Okręgowym, które orzeczono na podstawie art. 98§ 1 i 3, art. 99, art. 108§ 1 oraz przyjmując za podstawę wynagrodzenia pełnomocnika powódki stawkę określoną w §6 pkt 7 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 490). Na koszty postępowania przed sądem I. instancji złożyły się: opłata od pozwu (10.322 zł), koszty zastępstwa pełnomocnika powódki (7.200 zł) oraz koszt opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (17 zł). Łącznie koszty sądowe wyniosły 17.539 zł, którymi w całość obciążono stronę pozwaną jako stronę przegraną.

Koszty postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. uwzględniając wynik postępowania przed Sądem Odwoławczym, i w związku z tym należało zasądzić od T. M. na rzecz (...) Bank (...) spółka akcyjna z siedzibą w W. tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego kwotę 15.722 zł, na którą składają się koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym w kwocie 5.400 zł (§ 6 pkt 7 w zw. z art. 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. Nr 490 ze zm.) oraz opłata od apelacji w wysokości 10.322 zł, o czym orzeczono w punkcie drugim sentencji.

SSO A. Bednarek-Moraś SSA E. Buczkowska-Żuk SSA M. Sawicka